



Jean-Claude MORERA

Huit siècles de poésie catalane. Anthologie.

Paris: L'Harmattan, 2010, 224 p., 21 €

Huit siècles de poésie catalane presenta una tria de poemes, en edició bilingüe, que serveix de mostra d'alguns dels autors i dels textos que acceptem com a clàssics de la tribu. En els últims anys, trobem nombrosos exemples pel que fa a la traducció de poesia catalana al francès. Ara bé, el títol escollit –destinat, en principi, a oferir una pinzellada històrica de conjunt– representa una anomalia en aquest panorama, i és precisament el caràcter excepcional que en justifica, si més no, part del valor. Potser s'hi assembla la *Petite anthologie des littératures occitane et catalane* (Montpeller: CRDP, 2006), però el resultat, i segurament la intenció, és tota una altra cosa: en aquest recull, molts dels textos triats –tant prosa com poesia– són fragmentaris, i el volum de títols i autors és molt reduït, amb bona representació dels nord-catalans. També és un tast el dossier que va dedicar la *Nouvelle Revue Française* (núm. 590, juny del 2009) a la poesia catalana, que inclou poemes de catorze autors d'aquest segle i del passat. El mateix any va aparèixer *Majorque, l'île aux poètes. Anthologie de la poésie majorquine* (Versailles: Éditions Illador, 2009), que recull textos de poetes actuals.

A banda d'aquests casos, i sense fixar-nos en les traduccions de llibres de poesia d'un sol autor, hi ha hagut altres iniciatives amb relació a la poesia d'autors en actiu. En aquest sentit, destaquen algunes propostes lligades a la francofonia no francesa: *48 poètes catalans pour le XXI^e siècle* (Traducció i notes de François-Michel Durazzo. Trois-Rivières, Quebec: Écrits de Forges, 2005), *Finestres obertes / Fenêtres ouvertes: poètes catalans i quebequesos* (Vic: Emboscall, 2007), que aplega traduccions tant al francès com al català; o, més recentment, el monogràfic de la revista belga *L'Arbre à paroles* (núm. 149, tardor del 2010), que recull traduccions de vint-i-sis poetes actuals.

Ara bé, com deia, la intenció de l'obra de Jean-Claude Morera passa per la presentació panoràmica d'alguns textos representatius. Poeta «d'inspiration éclectique» en francès i autor d'una *Histoire de la Catalogne* (Paris: L'Harmattan, 1993), Morera ofereix una tria feta sobretot a partir de les antologies clàssiques i la traducció dels poemes, alguns ja traduïts i publicats per altres autors.

El volum consta de l'«Avertissement du traducteur», els «Repères», el conjunt de textos escollits amb la traducció i l'original, i una bibliografia que recull traduccions de poesia catalana al francès, obres dels autors antologats i antologies poètiques en català.

Així, en l'advertiment de to personal que obre el llibre, Morera, fill d'exiliat, puntualitza que fou «autrefois bercé, bien plus que versé aujourd'hui, dans la langue catalane» (p. 12). En aquest text se succeeixen les informacions sobre les grandeses i misèries de la llengua catalana (històriques i actuals), les reflexions sobre la poesia i els pensaments sobre la paraula. A l'última part, el traductor apunta algunes de les dificultats del transvasament i resumeix les seves decisions: tria sovint el vers lliure i persegueix el ritme i «les sonorités de l'original» (p. 13).

Tot seguit, a l'apartat «Repères» es presenten els trenta-tres autors seleccionats lligant amb força habilitat les explicacions i impressions (aquí el to personal també es deixa sentir) sobre els poetes, els textos i l'evolució històrica. Pel que fa a la tria dels autors, ja s'ha encarregat d'advertir al lector del caràcter «arbitraire et incomplet» (p. 9) del ventall ofert: de Llull i Cerverí de Girona a Jordi Pere Cerdà i M. M. Marçal. Ara, en l'arbitrarietat de la tria, els autors que cauen cap al segle que, si fem cas a Triadú, ha estat d'or, hi pesen molt més: n'hi comptem com a mínim dinou per al segle XX, per tant, els catorze restants es reparteixen els set segles precedents. En aquesta síntesi, que ofereix una pinzellada per a cada nom, hi llegim tant al·lusions a aspectes més sociològics –l'adopció d'alguns poemes com a himnes o cançons populars (Virolai, Balenguera) o el paper de la Nova Cançó en la difusió d'alguns textos– com les característiques d'alguns poemes. En aquest punt hi ha algunes vaguetats i imprecisions: des de l'amor «incertain» de March a «Veles e vents», a la relació del pseudònim de Joan Oliver (només) amb la història catalana –i no amb l'ordre dinàstic– o alguna estranya acusació a J.V. Foix: «Il n'hésite pas a inventer des mots comme ici “*gepic*”, que j'ai traduit “*gibbique*” et qui paraît vouloir dire “*bossu*”, quan aquest *gepic* apareix recollit, com a mínim, al DIEC, a la Gran Enciclopèdia, al Fabra i a l'Alcover-Moll.

Pel que fa a les traduccions, ja hem dit que alguns dels textos presentats comptaven amb versions disponibles (Llull, March, Verdaguer, Salvat-Papasseit, Carner, Rosselló-Pòrcel, Màrius Torres, Espriu, etc.), però Morera n'ofereix de noves, de manera que el lector (potser més aviat el traductor) amb ganes de comparar podrà acarar, per exemple, la traducció del «Cant espiritual» maragallià feta per Camus amb la de Morera.

Per acabar, l'apartat de bibliografia que presenta, en principi, traduccions de poesia al francès –i que tan útil podria ser al lector francòfon– inclou un bon nombre de traduccions de poesia, però també, presentats com si es tractés d'obres en vers, el *Fortuny* de Gimferrer, *Les roques i el mar*, *el blau* d'Espriu, *Vida privada*, *El mar*, etc., a més d'un *Choix de poèmes* i uns *Poèmes* de Pere Calders (?) traduïts per Émile Noulet. Tant en els apartats d'aquesta bibliografia com en els textos reproduïts en català, sovintegen les errades ortotipogràfiques i l'ús incoherent de la cursiva, la negreta, les majúscules etc.: «conjunturas» per «conjuntures» i «avaluan» per «avaluen» (p. 160); «Es» per «És» i «une» per «una» (p. 162); «debó» per «debò» (p. 168), «Bartrà» per «Bartra» (p. 209), etc.

Com a eina bibliogràfica, doncs, *Huit siècles de poésie catalane* és una proposta atractiva i útil per al lector francòfon, ja que agrupa en un mateix volum uns quants exemples de la poesia, més o menys, de tots els temps. A banda del valor que té la

iniciativa per a la visualització exterior, pot ser especialment útil, per exemple, en els ensenyaments de llengua i literatura en l'àmbit francòfon. Ara bé, al marge que, el responsable del llibre, com ell mateix ha advertit a la primera pàgina, sigui «Traducteur et non professeur, ni même critique», la condició, com se sol dir, *no acadèmica* de la proposta no redimeix dels nyaps. Potser n'hi hauria hagut prou amb una correcció acurada –l'editorial no és cap casa amateur– i algunes consultes al què i al qui que fessin al cas.

Josep Sanz Datzira

Universitat de París-Sorbonne